

27.07x33.15	1/3	עמוד 8	ידיעות אחרונות - 24 שעות	09/06/2022	81972968-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הביקור ההיסטורי של אליזבת טיילור בכותל וקראה "אלישבע רחל" | צילום: אריאל זכאי

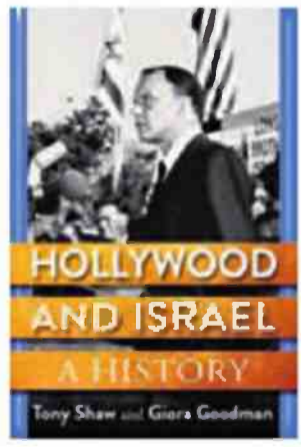
הוליווד

פינת

בוגוריו

בנימין טוביאס

ברברה סטרייסנד מצחקקת עם גולדה מאיר, דיאנה רוס שרה לרבין ופרנק סינטרה מגייס תרומות להסתדרות: זה נשמע כמו קומדיית מדע בדיוני, אבל ככה נראו פעם היחסים בין הוליווד לישראל. ספר חדש חוקר את הקשר שהתחיל בימי התנועה הציונית והתפתח בצל היחסים בין ישראל לארה"ב, ומנסה לענות על השאלה למה הוא הולך ונחלש. "כוכבים כמו סינטרה יכלו להזדהות עם ישראל שמציגה את עצמה כמדינה של צדק חברתי ודוקיום", אומר ד"ר גיורא גודמן, אחד ממחברי הספר, "היום זה כנראה יותר קשה"

כריכת הספר

ד"ר גיורא גודמן, "הכל נמצא שם"

אוגוסט 1975. חום אימים בכותל. אישה בכיסוי ראש העונה לשם העברי "אלישבע רחל" מגיעה לביקור בכותל. מסביבה עשרות סקרנים, חברי פמליה, וכמובן אינסיפור צלמים, שהתעלמו מהאיסור, נכנסו לרחבת הנשים וכמעט הפילו אותה לעיני שורת מתפללות המומות. אלישבע רחל בכלל לא נולדה כיהודייה, והתגיירה רק ב-1959 אחרי שבעלה היהודי נהרג בתאונת מטוס.

ב-16 השנים שחלפו מאז ועד ביקורה בכותל היא התחתנה והתגרשה פעמיים, ועד סוף השנה היא תחתן שוב עם אחד מגרושיה, שגם מלווה אותה לביקור בישראל, ותתגרש ממנו בפעם השנייה כעבור שנה. בסך הכל בחייה היא התחתנה והתגרשה שמונה פעמים. אלישבע רחל, כפי שבוודאי ניחשתם, היא אליזבת טיילור, אחת הכוכבות הגדולות ביותר שזרחה אי פעם בשמי הוליווד, עם סרטים והפקות מיתולוגיות שרשומים על שמה ("קלאופטרה", "מי מפחד מוירג'יניה וולף"), שני אוסקרים וחיים אישיים מלאי רומנים שיכולים להספיק לעשר תקופות חיים של בראנג'לינה.

"יש לפתע עניין תקשורתי עצום בעולם לביקור הזה, כי היא מגיעה עם מישהו שהיא אוו-אוף איתו, עם ריצ'רד ברטון. והיא לפתע איתו פה, הם ביחד! בישראל! הצלמים רדפו אחריה לרחבת הנשים בכותל", מתאר ההיסטוריון ר"ר גיורא גודמן, ראש המחלקה ללימודים רב תחומיים ומרצה בכיר במכללה האקדמית כנרת, שפירסם ספר שסוקר את נקודות ההשקה ביחסי הוליווד וישראל, ומראה שגם לביקורי סלבריטאים בארץ הקודש שנראים צהובים וקלילים יש חשיבות מדינית לא קטנה. למעשה, באותה פעם שבה טיילור וברטון - שחקן אגדי בפני עצמו - הגיעו לירושלים, הם גנבו את כל הפוקוס התקשורתי משר החוץ

האמריקאי הנרי קיסינג'ר, שהגיע לביקור רשמי בכירה עם אשתו ננסי. "ומתחילות שמועות שבני הזוג השני המפורסם שבדייק מבקרים בארץ - הקיסינג'רס - לא מרוצים שהאפילו עליהם. ויש כאלה שטוענים שלא, הם נפגשו במלון, ביחסים מצוינים". הזוג הדיפלומטי מושיגטון אירגן לזוג ההוליוודי הנוצץ ארוחת מחווה ב"קניג דייוויד", זמן קצר אחרי שננסי ליוותה את טיילור לאותו ביקור היסטורי בעיר העתיקה, ובעצם הפכה בעל כורחה לחלק מהפמליה שלה. "ומאז כל פעם שטיילור מגיעה לארץ (בין היתר ב-1982, אז נפגשה עם בגין וקיוותה "להשכין שלום בין ישראל ללבנון", רעיון שפחות הצליח. ב"ט) הסיפור סובב גם סביב הפרידות והחזרות שלה לבעלים השונים. זו כוכבת על".

האנקדוטה הזו היא אחת מבין מאות שנמצאות בספר הנהדר Hollywood and Israel: A History, שגודמן כתב עם הפרופסור הבריטי טוני שו, ויצא בהוצאה יוקרתית של אוניברסיטת קולומביה בניו-יורק (הספר זמין באנגלית, ואפשר לקנות שיום אחד יתורגם לעברית). זה ספר אקדמי, רציני אך גם מאור קריא, שלצד אינספור דוגמאות היסטוריות מגיש תזה מרכזית חזקה: הוליווד וישראל - ולפניה התנועה הציונית - ידעו להועיל זו לזו לאורך מאה שנות קשה וישראל השכיחה לנצל בחוכמה רבה את הוליווד הרחוקה לקידום תדמיתה ומטרותיה ברחבי העולם. עם זאת, לא בטוח שהקשר הזה חזק היום כמו בימים שאליזבת טיילור ביקרה בכותל, וזה מקור לראגה.

בעוד שרוב המאמרים הסוקרים את יחסי הוליווד וישראל מתמקדים בסרטים הלא רבים ששמים את ישראל במרכז (החשודים המיידים: האפוס הציוני "אקסודוס" עם פול ניומן, "הטל צל ענק" עם קירק דאגלס, "מינכן" הביקורתי של ספילברג ושלל סרטים וסדרות עם סוכני מוסד שנהרגים בעלילת משנה), ספרם של גורמן ושו - שהם היסטוריונים, לא אנשי קולנוע

26.21x31.62	2/3	8 עמוד	24 שעות	09/06/2022	81972969-1
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

סינרטה עולה ללשכתו של בן-גוריון בירושלים ב-1962. "תומך בישראל מאוד מסויימת"

אליזבת טיילור
וריצ'רד ברטון ביקרו
בירושלים כששר החוץ
של ארה"ב, הנרי קיסינג'ר,
הגיע עם אשתו לביקור
רשמי בבירה, מה
שהוביל לשמועות
ש"הקיסניג'רס לא מרוצים
שהאבילו עליהם"

למשל טיילור ("כשהיא התגיירה, הרב שגייר אותה, מקס נוסבאום, 'הרבי של הכוכבים', גייר אותה למעשה גם לציונות", מסביר גודמן), או פרנק סינטרה - האגדה תכולת העיניים שהזדהה תה עם ישראל ובמיוחד עם... ההסדרות.

"סינטרה, איטלקי, קתולי, הופך לתומך גדול בציונות במהלך מלחמת מלחמת העולם השנייה, בגלל הסבל של היהודים בשואה", מספר גודמן על ה"המרה" של הכוכב ממוצא איטלקי שמעולם לא התגייר, אבל אחרי המלחמה הפך למזוהה מאוד עם המפלגה הדמוקרטית בארצו ועם מטרת פרו-גרסיביות. "השואה היא גם המגייסת" מספר אחת של תמיכה בישראל בכל שנותיה. היא גם נושא לסרטים הוליוודיים עד היום. אבל התמיכה של סינטרה בישראל היא מאוד מסוימת. ישראל שמ-ציגה את עצמה כמדינה של צדק חברתי ודו-קיום. ולכן הוא גם מגייס כספים להסדרות. זה גם

קשור לרקע האיטלקי שלו, כי האיטלקים היו מאוד פעילים באיגודים המקצועיים. והתרומה הראשונה הגדולה שלו בישראל היא במרכז דו-קיום יהודי ערבי בנצרת 1962, באירוע שמונצח בעטיפת הספר. זה חזון של מדינת ישראל וזה חזון שהליברלים בארצות-הברית יכלו להזדהות איתו. היום זה כנראה היה קשה יותר. "במילים אחרות, לא בטוח שסינטרה, שמת ב-1998, היה תומך היום באותה קולנוית בישראל.

אבל לפני שהולכים קדימה, שווה לשהות עוד רגע בעבר הזוהר. גודמן מציין במיוחד שני אירועים בשנות ה-70, שנות השיא של הקשר בין הוליווד לישראל. 1976 - מגיע יצחק רבין להוליווד. כמו כל ראשי הממשלה לפניו חוץ משרת - בן-גוריון, לוי אשכול, גולדה מאיר - הוא מבקר שם. והוא מחפש לגייס תמיכה של כוכבים. כמו זלנסקי בימינו! רבין מגיע בתקופה דיפלומטיית לא קלה, של לחץ אמריקאי עליו -

"הייתי בעברי כתב ספורט. עשר שנים התפרנסתי מזה והתאהבתי בכתיבה על תרבות פופולרית כמו ספורט או קולנוע. הכל נמצא שם. אחד הדברים שאני אוהב בפרויקט הזה במיוחד הוא שהוא לוקח את החומרים הכואבים ביותר בקיום שלנו - שואה, עצמאות, נכבה, מלחמות, מחלוקות - ושם אותם לצד חומרים של בידור פופולרי. יש פה אנקדוטות והומור, חומר של טורי רכילות. רווקא בעיתונות הפופולרית ובחומרים של הקולנוע ההוליוודי אני מוצא ביטוי מעמיק לנושאים ה'כבדים' ביותר לכאורה."

בין הסיפורים של אנקדוטות על כוכבים שהתאהבו בישראל, מפיקים, במאים ופונקציונרים. לצד יהודים כמו קירק דאגלס, בנו מייקל דאגלס וברברה סטרייסנדר שממחרת לשיר "התקווה" בכל אירוע, הספר עוסק גם בכוכבים לא יהודים שלפתע חשו הזדהות גדולה עם המפעל הציוני.

נותן את הבמה רווקא לאחורי הקלעים, שם מתקיימים מפגני כוח פוליטיים ומריניים. "נכתב כבר לא מעט על הייצוג של הישראלי בקולנוע ההוליוודי, במיוחד על ישראלי אחד בשם ארי בן כנען, גיבור אקסודוס", מספר ר"ר גודמן בראיון ממקום מושבו בכפר הנשיא. "אבל זה רק חלק מהסיפור. אנחנו כותבים גם על התמיכה של הוליווד מעבר למסך, הפילנתרופיה, התמיכה של ידוענים בישראל. אנחנו עוסקים בקולנוע ההוליוודי והתנועה הציונית מראשית ימי הוליווד ככוח עולמי, כבירת הבידור הגלובלית מראשית שנות ה-20."

ואכן, הלב של הספר הוא בתיאור הקשר המיוחד הזה, שמתחיל עוד לפני קום המדינה וכי שהוליווד הרבה יותר קטנה. הוא מפרט שלל סיפורים על המפגשים בין בכירי התנועה הציונית למפיקים, הבקשות לעזרה, הכוכבים כמו טיילור, קירק דאגלס ופרנק סינטרה שהתייצבו למען המדינה הפצפונת בלבנט, ומגיע עד ימינו אנו עם הכוכבים שמולכים בעיר הסרטים - ליאונרדו ובראד, רנול וג'ניפר - שנגררו לפגוש ראשי ממשלה ונשיאים ישראלים בכתים של האנשים החזקים בהוליווד שיש להם גם לב ציוני פועם.

כמו משפחת המלוכה

"כהיסטוריון, אני מתמקד בתעמולה, צנוורה והסברה בתקופת המנדט ובמדינת ישראל, ובעבר כתבתי מחקר על הפקת הסרט אקסודוס (שאותו מכנה גודמן 'סיפור ההצלחה התעמולתי-הסברתי הגדול ביותר של מדינת ישראל בכל תקופה'). הספר החדש נכתב עם עמיתי הבריטי פרופסור טוני שו, חוקר של תעמולה המתמחה בהוליווד, שפנה אליי בהצעה לפרויקט משותף בנושא", מספר גודמן.

צילומי הסרט "בן חור" בליפתא ליד ירושלים

צילום: הארכיון הציוני

המשך מעמ קודם

ג'רי סינפלד עם שמעון פרס. חגיגות ה-90 שלו היו "השואו האחרון"

קיאנו ריבס עם בנימין נתניהו. בשביל מה יש חברים

ארנון מילצ'ן מכניס בין סילבן שלום לדנזל ושינגטון. הבית שלו הפך לנקודת מפגש

להגיע לפה. אפילו ג'יין פונדה, שהייתה ביי קורתית מאוד כלפי ארצות-הברית במלחמת ויטנאם, מבקרת חיילים ישראלים ליד ביירות בזמן מלחמת לבנון, ועוד בליווי צה"ל.

אחר כך מגיעה רגיעה זמנית. "שנות ה-90 הן שנות האופטימיות הגדולה בעקבות אוסלו. הביקורת מתחילה להופיע בעקבות האינתיפאדה השנייה, ו'מינכן' של ספילברג הכי מייצג את זה". השפל שמציין גורמן הוא מבצע "צוק איתן" ב-2014: "לראשונה שומעים קולות מאוד מאוד בולטים נגד ישראל. שניים מהם הם חוויאר בארדס ופנלופה קרוז". הפאוור-קאפל הספרדי-הוליוודי חברו להצהרה של פדרו אלמורובר, שתקף בחריפות את ישראל בשיא המבצע. מאז הצטרפו לרשימת הסלבס שהם אנטי-ישראלים ותומכי חרם, או לפחות ביקורתיים מאוד כלפיה, מארק רפאלו (הענק בסרטי "הנוקמים"), ויגו מורטנסן ("שר הטבעות"), דני גלובר ("נשק קט" לני"), משפיעניות הרשת ג'יג'י ובלה חריר וגם זוכת האוסקר סוזן סרנרון, שצייצה בחריפות נגד ישראל אחרי הרג העיתונאית שירין אבו עאקלה. אל מול הגל הזה מציין גורמן בהקשר העכשווי שני "טיטאנים" שפועלים ללא לאות לחבר את ישראל להוליווד ולסלבריטאי העולם: המפיקים ארנון מילצ'ן וחיים סבן. הבתים שלהם בלוס-אנג'לס מתוארים כמקום מפגש בין ה"איי ליסטרס" (כוכבים מהשורה הראשונה) כמו דיקפריו וקיאנו ריבס, דנזל ושינגטון ושרון סטון, לבין בכירים ישראלים רבים שנהנים מהפוטראפ ומירירותם של המגה-מפיקים. איפשהו באמצע נמצאת נטלי פורטמן, שנחשבה לאוהדת ישראל גדולה, אבל גם סירבה לפרס "בראשית" כמחאה על מדיניות ממשלת נתניהו.

"מעניין לברוק מי הכוכבים שיש להם תמיכה גדולה בישראל היום, כולל אלה שתומכים בעי-רוך של חיים סבן באגודת ירדני צה"ל - שוור-צנגר, סילבסטר סטאלון. הם מהצד הימני של המפה, אבל יש גם את רוברט דה נירו וברברה סטרייסנדר מהצד הרמוקרט. סטרייסנדר, דה נירו ושרון סטון הגיעו לחגיגות ה-90 לשמעון פרס שאירגן סבן". האירוע המגלומני והמתקן תק הזה מ-2013 נרשם אצל גורמן במידה רבה כאירוע הגדול האחרון והמוצלח של מפגן תמיכה הוליוודי מהשורה הראשונה בישראל.

סטרייסנדר ודה נירו נושקים ל-80. בינתיים צעירים כמו סת' רוגן ושרה סילברמן מקטרים על ישראל. סילברמן אמרה שהיא "בסדר עם ה-BDS" ורוגן אמר שישראל מבוססת על שקרים. ושניהם יהודים.

"בהחלט ישראל במצב קשה יותר עם הרור הצ'י. הביקורת על מדיניות ישראל כבר משתקפת. נטלי פורטמן, סת' רוגן, ובהחלט האמירה של רוגן לאחרונה ש'תמיד סיפרו לו שקרים על ישראל'. אני מזכיר לך שבזמן הלחימה ב-2014 הוא עדיין הביעה תמיכה בישראל. אז אפשר לראות סחף בקרב צעירים יהודים וליברלים. חלקו מתבטא בהימנעות, באי-השתתפות ואי-תמיכה אקטיבית בישראל, ובחלק מהמקרים יש גם ביקורת קשה". "מה שמאזן את זה כרגע בהוליווד, זו היכולת של יוצרים ישראלים לספק סיפור טוב", מסביר גורמן את היפוך היוצרות - הנוכחות של יש-ראל באינספור סדרות בינלאומיות על המסך חשובה יותר מתמיכת הכוכבים מחוצה לו. "יש עכשיו פריחה משמעותית של יוצרים ישראלים בהוליווד - ממש כמו אקזיט בהייטק: או שהם יוצרים שם, או שקונים אותם ועושים להם ריי-מייק. זה מביא נוכחות ישראלית למסך, גם אם זה כולל ביקורת, ומוזה את ישראל עם העולם המערבי והרמוקרט".

אבל השורה התחתונה לא השתנתה: יכול להיות ששואו כמו זה שהיה בהוליווד, עם גולדה וברברה מצחקקות בצוותא, לא נראה יותר. "כן, יכול להיות ששינוי גדול בפתח", מסכם גורמן, "אבל מי נביא ויידעי?"

צילום: משה מילר לעת

צילום: אבי אוחיון לעת

צילום: אצור התצלומים הלאומי

לא לצלם בישראל מסיבות כלכליות. המפיק של סרטי ג'יימס בונד, הארי זלצמן, רצה לצלם סרט בישראל כתמיכה אחרי מלחמת ששת הימים, אבל הסרט צולם בסוף בספרד מסיבות כלכליות.

ג'יין פונדה בליווי צה"ל

מול האירוע מחמם הלב מהסבנטיו, בו כל בכירי הוליווד התייצבו לברך את ישראל, מביא גורמן בספרו אירוע נוסף. "תראה מה קורה במי-סיבת ה-70 שאירגנו לישראל, לא מזמן, ב-2018, עם אותה כותרת. מילות הסיום היו של בילי קריסטל, שכבר מעבר לשיאו. ויש שם סלברי-טאים פחות בולטים כמו קלסי גרמר (פרייז'ר), מים ביאליק, ויש גם את נועה תשבי ועוד יוצרים ישראלים".

זאת אומרת שישראל יצאה מהאופנה. "יש כאן תהליך. בשנות ה-80 סיפור האהבה עדיין מאוד חזק, אבל יש ניצני ביקורת על רקע מלחמת לבנון הראשונה ואינתיפאדה. וודי אלן מבקר, ריצ'רד דרייפוס, ונסה ררגרייב הבריטית היא ידוענית פרו-פלסטינית ממש. אבל זה עדיין רחוק מאוד מהרוב. כוכבים ממשיכים

לישראל, אבל הפקת סרטים תלויה רק בשורת הרווח. ואכן, אחרי הצלחת אקסורוס אנחנו רואים עוד שני סרטים נוספים עם נקודת מבט ציונית: 'יהודית' עם סופיה לורן ו'הטל צל ענק' עם קירק דאגלס, שלא הצליחו באופן מבריק בקופות. ומאז, כשמסתכלים על סרטים כאלה שנעשו על ישראל - אין הרבה. לא היו הרבה אקסורוסים".

יש מקרים בולטים שבהם מפיקים נמנ-עו מלצלם בישראל או להזכיר אותה בגלל רגישויות פוליטיות? אני למשל תהיתי למה ישראל מעולם לא הוזכרה בסרטי ג'יימס בונד. "זה נכון שלצד הסקירה של מה יש, וההפקות שהצליחו, חשוב לא פחות לשאול מה אין ולמה. הבעיה היא שכהיסטוריון אני יכול לומר בוודאות מה קרה על בסיס מסמכים ודברים שפורסמו לדוגמה מצאנו שבשנים הגדולות של שיא התי-מיכה בישראל בשנות ה-70, כשהיה לכאורה ברור לכולם בהוליווד שמישהו יפיק סרט על מלחמת ששת הימים, אף סרט לא נעשה. ללחץ של החרם הערבי הייתה השפעה, אבל אף מפיק לא יורה בזה כי החוק האמריקאי היה נגד זה. זה היה מעין 'חרם אפור'. בסוף, הוליווד פעמים רבות בחרה

טקס האוסקר. השתתפו בו פול ניומן ונטלי ווד מ"סיפור הפרברים", הנרי פונדה ובארי מאנילו, יו קלי שרקד לכבוד הישראלים, הנרי וינק'לר ("ה'פונז") שהתחפש לצבר וסאלי סתראת'רס מ"הכל נשאר במשפחה" ששרה "יום הולדת שמח" למרינה. וזה כלום לעומת הגראנר פינאלה: "עולה אחת הכוכבות הגדולות בעולם - ברברה סט-רייסנדר - ומראיית את גולדה מאיר. והיא צוחקת איתה ומצחקקת איתה. ובסוף שרה את התקווה".

כמובן, איך אפשר שלא.
"האירוע הזה הוא נקודה טובה לפתוח איתו את הסקירה של מאה השנים שאנחנו מגוללים בספר, כי הוא מראה איך הקשר נבנה אט-אט עד לנקודה הזו, ואיך מאותה נקודה הוא הולך ונחלש".

הציונות הייתה תרבות של קיבוצים, עבודת הארץ. מה לבן-גוריון ולצריף שלו עם הוליווד הדקדנטית?
"אתה צודק שהחזון הלאומי ובעיקר החבר-תי של ראשי התנועה הציונית, וראי מתנועת העבודה, היה שונה מאוד מהביור הפופולרי של הוליווד. הכוונה הייתה נטו לגייס את הכוח של הוליווד כדי לגייס תמיכה בציונות. בזה הם לא שונים מאחר בשם הרצל, דרך סוקולוב, ועד וייצמן ובן-גוריון, שהבינו שהתמיכה בישראל בעולם המערבי - וראי בארה"ב, ששם גם חיה הקהילה היהודית הגדולה והעשירה בעולם - היא נדבך מרכזי לאבטחת הקיום והביטחון פה, והוליווד היא כלי חשוב לזה".

שיא המאמצים לגיוס מתחיל בשנות ה-50, וגורמן נותן קרדיט לשני שמות במיוחד: הראשון הוא מוריס מוישה פרלמן, דובר צה"ל הראשון שתפקידו היה לעמוד בראש הכוח לגיוס התמיכה בישראל באותה תקופה, בין השאר דרך הפקת סרט הוליוודי על ישראל ("היו לו שפם ומשק" פיים שגרמו לו להיראות כמו גראצ'ו מארקס, והשמועות שרצו היו שהוא חלם להיות תסריטאי בעצמו", מספר גורמן. "הוא לא מקבל מספיק קרדיט עד עתה על פועלו כ'דובר העל' לתק-שורת הזרה של ישראל בראשית ימיה"). השני הוא טדי קולק ("המוציא והמביא עוד כשהיה מנכ"ל משרד ראש הממשלה, אחד ממגייסי התמיכה והפילנתרופים הגדול בתולדות ישראל, השמוור הגדול רב הקסם והחן. האיש שאהב מאוד קולנוע והביא בין היתר כמה מפיקים גדולים לתמיכה בהקמת סינמטק ירושלים. יש בארכיון המדינה תיקים על תיקים של התכתבויות שלו עם אליזבת טיילור, פול ניומן, דני קיי, סמי דייזיס ג'וניור. ובסוף כראש עיריית ירושלים הוא מביא למשכנות שאננים מלא יוצרים").

הספר מספק תמונה מורכבת על מאמציו של פרלמן לארגן הפקת סרט ציוני הולם, שצלחו באופן חלקי. פרלמן פרש רגע לפני הפקת הסרט הציוני הגדול והמוצלח בכל הזמנים, "אקסורוס" - קצת כמו משה שלא נכנס לארץ המובטחת - אבל אל מול ההצלחה הזו היו לא מעט מפיקים, בהם גם יהודים, שהתרחקו מעיסוק בנושאים שנויים במחלוקת. "מפיק אחד אמר לקונסול בלוס-אנג'לס בשנות ה-50, נתנאל לורר, 'אני יהודי בשבת'. כלומר אני בא לבית כנסת, תורם

גודמן: "ישראל במצב קשה יותר עם הדור הצעיר, כמו סת' רוגן שאמר ש'תמיד סיפרו לו שקרים על ישראל'. חלקם רק נמנעים מלהביע תמיכה בישראל, אבל חלקם מביעים ביקורת קשה"